

הלך נאומו של ח"כ אורי אבנרי בדיון על סיכומי ועדת הכספים של הכנסת לדו"ח מבקר המדינה:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני עולה על הדוכן הזה באירצון רב. כל הריון הזה מתנהל באווירה של אי-מיאנות גוברת והולכת. לפעמים יש לי ההרגשה שהאולם הזה, שנבנה במתחן בלי הלונות ובלי מגע עם הנוף שמסביב — מתחיל לסמל את הכנסת גם מבחינת עיסוקיה.

אנו חיים פה באוויר עולם רמוזי מושלג, בלי כל קשר עם מה שנעשה מסביבנו, לא במרחק של אלפי קילומטרים, או אפילו של מאות קילומטרים, אלא אפילו קילומטר אחד.

השביתה הכללית בעיר העתיקה

הרשימי לעצמי להיעדר מחלק מן החיכוך הזה, מפני ש רציני לדעת מה קורה בעיר העתיקה, במרחק די קטן מכאן. עברתי את החוויה הזאת של העיר העתיקה ביום השבתה הכללית. ראיתי מה קורה שם, כשחיללים עוברים חמושים ברחובות ומציירים צלבים על חנויות סגורות, כדי לאיים על התושבים בסנקציות. ראיתי את המכסים של האוכלוסייה, את היחס של הנוער.

קורים דברים חשובים מאד מאד מאד, בי סביבתנו המדינית. אינני מהסס לומר שיש סכנה שאנו מפסידים את הקרב המכריע של מלחמת ששת הימים —

היו"ר רות הקטין: אין זה שייך לדו"ח של המבקר.

אורי אבנרי: תיכף אקשר זאת בחזרה, גברתי היושב-ראש —

היו"ר רות הקטין: אנו מדברים על נושא מסוים.

כשעוד היתה לנו אופוזיציה כלשהי בבית הזה. כלשהי, מפני שבערכת אופוזיציה זו אני מרשה לעצמי להסכים עם מה שהיה אז חבר אותה אופוזיציה, ח"כ תמיר. אבל היתה איוושהי אופוזיציה. היום אפילו מראיה העיניים הזה נעלם.

מה הטעם בכך שכבוד מבקר המדינה אומר את המשפט, שצוטט פה היום הרבה פעמים: "הבעיה היא באיזו מידה ניתן לכנסת לעמוד כיום, על משמעותו של התקציב?" איזו כנסת, אדוני המבקר? מה זאת הכנסת, כיום, לגבי סוגיה זו?

ועדת הכספים של הכנסת היא העתק מדויק של הממשלה.

מבקר המדינה

יוסף פישר (הערך): אתה טועה. הממשלה היא העתק של ועדת הכספים. אורי אבנרי: בוודאי, זה אותו דבר. אלו הם שני הצדדים של יד אחת. אבל לדורש מכך ה"ד" שיתקשר את גב ה"ד" או לדורש מ"ב" ה"ד שיתקשר את כף ה"ד" האם יש לזה משמעות כלשהי?

כל זמן שאין לאופוזיציה — אופוזיציה זו שנשארה — שום דריסת-רגל — לא בועדת הכספים, ולא בועדת המי"ש — נה לביקורת — מה זה חשוב אם לכנסת יש יותר סמכויות או פחות סמכויות? המציאות הפרלמנטרית שנוצרה היא כזאת. שאין עוד ערך רב לביקורת זו של הכנסת.

כבוד מבקר המדינה יכול להיות צורך בפריניציפ, אולם לפרינציפ הזה אין כל תוכן, כל זמן שהכנסת איננה יותר מאשר מין מכשיר בידו

אדווק, של הסדרים בבית הזה. כל עוד יש קואליציה המקיפה 90% של הי בית, הסדרים הנכונים בבית אינם יכולים להימשך, אלא אם כן נביא לפרלמנטריום כי עתיד נוק שלא יתוקן.

ויקטור שפיטוב (מפ"ם): אתה מתעלם מן ה עובדה שיש ממשלת חירום, שיש מצב חירום. אורי אבנרי: הממשלה הזאת איננה זמנית. מצב חירום יש תמיד. לעולם ועד יש מצב-חירום במדינה הזאת.

לממשלה הזאת יש כל הסיכויים להתקיים כמשך שנתיים. עוד לא ראיתי שמפלגה עוזבת ממשלה מבלי שבלודור גדול יוציא אותה. אני מרשה לעצמי לנבא שממשלת-חירום זו תישאר בתפ" קידה לפחות עד הבחירות. אינני אומר שזה טוב. אני גם לא אומר שזה רע. אני, אישית, חושב שזה רע. אבל נניח שזה טוב; נובעות מזה מסקנות מיוחדות לגבי הפרלמנט. אילו הייתם אומרים כי בשעת-חירום צריך לפזר את הפרלמנט, עוד יכולתי להבין זאת. אבל אם אתם לא רוצים לפזר את הפרלמנט, אם אתם רוצים שהוא יימשך ויהיה פרלמנט גם בשעת-חירום, מוכרחים פרוי הבית הזה להשתנות באופן יסודי, לפחות לתקופה שאתה קורא לה שעת-חירום.

יש לתת לאופוזיציה ייצוג בנשיאות, בועדת הכספים, ב ועדת החקירה-בטחון, לתת לה חלק מתאים בהצעות-לסדר היום ובהצעות-חק פרוטיות.

אליעזר שופטק (המרכז החופשי): אנחנו ע"י רים שנה בשעת חירום.

אורי אבנרי: שעת-חירום היא נצחית. אמרתי בתחילת דברי, כי אני עולה לדוכן בלי רצון רב. יש לי פה עמודים על גבי עמודים של הערות לגופו של דו"ח מבקר המדינה. אך אין לי שום חשק לנוגע בהם.

מישחק ב"נידמה לי"

אורי אבנרי: זה בדיוק מה שהתכוונתי לומר, גברתי.

אין אנו מדברים על הדברים החשובים ביותר. זבי רים הנוגעים לחיינו ממש, דברים המחייבים הכר עות. כשאנו נבחרים העם, איננו מכריעים — הרי משהו אחר מכריע הכרעות שאין מהן דרך חזרה. אני חושש שקורים עכשיו דברים שי אין מהם דרך חזרה כלל, ואנו, נבחרים העם כביכול, יושבים ומסתכלים בכך כי צופים מן הרחוב.

דבר זה משרה עלי דיכאון גובר והולך. היו"ר רות הקטין: סלח לי, חברי-הכנסת אבנרי. אי אפשר לצלצ את הבמה לכל מיני נושאים שאינם שייכים לסעיף זה, שאנו דנים בו.

אורי אבנרי: זהו בדיוק העניין, גברתי ה יושבת-ראש.

הממשלה כדי לשמור על איזה שהוא תהליך פורמלי של מתן גושפנקה פרלמנטרית לדברים שהממשלה עושה, או לא עושה; לדברים שהי ממשלה מחליטה, או לא מחליטה.

פרלמנט של רפובליקה עממית

מבחינה זו אין כל הבדל לגבי הביקורת על עניינים כלי כלים, או ביקורת על הדברים הפוליטיים, שהם ברגע זה לאין שיעור חשובים יותר.

ויקטור שפיטוב (מפ"ם): מה היא המסקנה? אורי אבנרי: גם אני שואל את עצמי לא פעם את השאלה: מה אפשר לתקן?

אם נרצה להרחיק לכת, המסקנה היא — דיכרנו על כך לא פעם בבית הזה, על כל פנים, מאז שאני חבר בו — שכל מיבנה הכנסת חייב להשתנות. צריך לשנות את כל מהות הכנסת, את הקשר בין חברי-הכנסת למפלגתם, לסייע תם ולממשלה. הכנסת צריכה להיות בית של נבחרים, ולא בית של נציגי-מפלגות גרידא.

זה לטחח ארוך יותר. לטחח קצר — וארשה לעצמי לה ציע זאת מחר בסיכומים — לחלוקת המקומות בועדות ה: כנסת, לפי מפתח מיספרי נוקשה של הסייעות יכול להיות הגיון כלשהו כאשר האופוזיציה מייצגת אחוז ס ביר מהבית הזה, 45%, 30%, אפילו 35%.

אבל כאשר האופוזיציה יוציאה כולה מהווה רק 10% בבית הזה, כל החלוקה המקודשת הי זו של מיבנה ועדות הכנסת, על פי מפתח של אחוזים היא ס"י רום עצמי של הכנסת. כי פירוש הדבר ש" לאופוזיציה אין חלק בשום החלטה חשובה בשום מוסד חשוב של הכנסת.

היא הופכת את הכנסת לפרלמנט של רפובליקה עממית. יכול להיות שגם ברפובליקה עממית יש לפרלמנט איזה שהוא תפקיד. אולם אין זה התפקיד של פרלמנטריום במדי נה, כפי שכולנו רוצים בו.

אם הקואליציה היא כה רחבה, אם יש "ליכוד לאומי", עם כל המשמטע ממנו, חייב הדבר להביא לשינוי יסודי, אפילו

גם לא אעשה זאת, כי אין טעם בכך. איזה טעם יש להגיד, כי הנה מבקר המדינה אומר שב מוסד זה קרה כך וכך, שלא לפי הסדר התקין, ואנחנו אומרים: "מה יהיה הסוף? זה לא יכול להימשך כך! דרו שים תקינים" ובעוד שנה יוגש דו"ח נוסף, שבו יצויין אותו הדבר.

היה לי רעיון אפיקורסי במיקצת. אמרתי לידידי ועוזרי כאן: הבה ואקח את הנאום שלי מהשנה שעברה, ואקרא אותו מחדש. עברתי עליו וראיתי שאני באמת יכול לקרוא אותו, מבלי לשנות אף פסוק.

אולם מה הטעם? האם זה מביא לשינוי? האם זה מביא לביקורת של ממש?

קריאה: אפשר לעשות אותו הדבר גם לגבי הדינמי-חושבות של מבקר המדינה.

אורי אבנרי: כן. אני יכול לתאר לעצמי שגם כבוד מבקר המדינה יכול לקחת את הדינמי-חושבון מהשנה שעברה, ולשנות רק את השמות והסכומים, או פשוט לנקוב בסכומים גדולים יותר.

איזה טעם יש לזה? האם אנו משחקים ב" נדמה לי", או עושים עבודה רצינית?

כיו מי שקובע את הפעיפים, ממילא גם קובע אם לכנסת יש ערך כלשהו, או שאין לה שום ערך כלל.

ואני חושש מאד שקביעת העיפים הנעשית עלי ידי הרוב, עליי הנשיאות שאין בה כיום שום ייצוג לאופוזיציה, קובעת גם את מהות הכנסת... חברי-הכנסת תמיר אמר "ניוון"; אני יכול לחשוב על מושגים עוד יותר קשים.

שמואל תמיר (המרכז החופשי): אני מקבל את ההגדרות שלך.

אורי אבנרי: אני חושב שבעניין זה נהיה תמימי דעים.

זהו דבר מרכזי מאד, למי שלוקח את תפקידו במידה כלשהי של רצינות, למי שאינו שייך לקואליציה, למי שאינו חר שב שהקואליציה הולכת בדרך שהיא לטובת המדינה.

אם נתיחס לסעיף העומד על סדר היום, כבוד היושבת ראש: הריכוז הזה הוא בלתי-ריאלי בפני עצמו. אם כבוד היושב-ראש וזכרה, היתה לנו תקריט קטנה לפני שנה, באותו דיון. אמרתי אז: שנה אחרי שנה קורה אותו דבר. פקדי הממשלה עושים מה שהם עושים, בין השאר דברים מאד לא טובים. בא מבקר המדינה ומגיש דו"ח, מנוסח במתינות, אבל בעל תוכן חמור ביותר. הדו"ח נדון באיזו ועדה, ואינו מגיע כלל לדיון רציני בכנסת. ומה ער שה הכנסת? היא אומרת — לפני שנה השתמשתי במילה שלא מצאה-חן בעיני כבוד היושב-ראש הנוכחית — הכני סת אומרת, "פויה".

ואני שואל את עצמי: זה היה לפני שנה,

החלטה הבאה:

(א) סיכומי ועדת הכספים כפרטים אלה אי גם מוציאים, ואינם משקפים את המימצאים החמורים שהועלו בדו"ח מבקר המדינה;

(ב) הכנסת מטילה על ועדת הכספים להמי שוך בטיפול בדו"ח מבקר המדינה, ולהגיש את מסקנותיה כמשך השנה, לגבי תיקון העיוותים בנושאים בהם דנה הוועדה;

(ג) הכנסת קובעת כי על הממשלה להגיש לכנסת, תוך חצי שנה מהיום, הצעת נהלים לבצוע ההחלטות וההמלצות של ועדת הכספי סים, בנושאים שנדונו, מתוך מגמה לקבוע זלי המחיש את האחריות האישית של עובדי המדינה לגבי הסדרים הציבוריים;

(ד) על הכנסת לשנות את נהליה וסדרי תקנונה, כדי להבטיח ייצוג נאות לאופוזיציה בוועדת המישה לטניין דו"ח מבקר המדינה.

הצעת-סיכום זו נדחתה ברוב מכריע, כשרק ח"כ אבנרי, המרכז החופשי ורק"ח מצביעים למענה.

הקטין

כיו השר המפ"ם היה חייב לעזור לשר הליברלי-עצמאי — תמורת עזרה דומה. סחרי-מכר ההצבעה. בסוף, היתה סיעתית. המערך הכריח את חבריו, שהתנגדו לחוק, לפרוש מן האולם או להימנע (כמו רחל צברי, דב סדן ומרדכי ביבי). כלומר: גם בעניין כזה, הנוגע לבריאות, לא ניתן למצפוני של חברי-הכנסת חופש כלשהו.

אם זהו המצב לגבי חוק שאינו פוליטי — איזה חופש מצפון יש לחברי-הכנסת, חברי המפלגות, בעניין הקובעים את גורל המדינה?

הדיון הבסחות שאינו כלולות בחוק — היא מינהג גרוע. כי זה מסתמך על ההנחה היסודית שממשלה זו, בהרכב אישי זה, היא נצחית. ושום דבר איננו נצחי. ראינו שאפילו שרי-הבטחון איננו נצחי. יום אחד הוא ישנו — ופתאום, למחרת היום, יש שרי-בטחון אחר לגמרי ובלתי-יצפוי.

לכן אני אומר: הבסחות אלה של השר, עם כל הכבוד לשר עצמו, אינן צריכות לשכנע אותנו להצביע.

חוק רידינג הועבר באמצעות קנוניה קואליציונית. שרי-הבריאות, שמויחיו מתנגדים לתחנה, לחץ עליהם לטשטש את דעתם. הוא העלים מן הכנסת קטע חשוב ביותר באותה החתימה.

אורי אבנרי